***Калеснікові́ч С. Р.**, настаўніца пачатковых класаў Пінкавіцкай сярэдняй школы імя Якуба Коласа Пінскага раёна*

Сказы з аднароднымі членамі, знакі прыпынку ў іх
Беларусская мова. IV клас

Мэта: паўтарэнне і падагульненне ведаў школьнікаў па асноўных пытаннях тэмы.

Задачы:

- працягваць знаёмства вучняў з аднароднымі членамі сказа;
- развіваць уменне лагічна і доказна выкладаць думкі;
- удасканальваць пунктуацыйныя навыкі (пастаноўка, абгрунтаванне знакаў прыпынку);
- стварыць сітуацыі для развіцця самастойнасці вучняў, навыкаў сама- і ўзаемакантролю;
- выхоўваць любоў да роднага краю, да прыроды.

Абсталяванне: вучэбны дапаможнік «Беларуская мова», ч. 1 (Свірыдзенка В. І., 2018).

І. Арганізацыйны этап. Псіхалагічны настрой.

Весела гучыць званок,
Яго голас нам знаёмы,
Запрашаем на ўрок
Беларускай мовы!

— Добры дзень. Усе падрыхтаваліся да ўрока? Сядайце.

— Няхай сённяшні дзень для вас будзе спрыяльным, а ўрок будзе для вас удалым і плённым. «Аднойчы вучні звярнуліся да свайго настаўніка з пытаннем,

які дзень тыдня самы спрыяльны, каб пачаць новае жыццё, каб стаць паспяховым, удалым, шчаслівым. Можа, гэта серада?

Настаўнік падумаў і адказаў вучням…»

— Як вы думаеце, які дзень тыдня назваў настаўнік?

«Настаўнік падумаў і сказаў: Гэты дзень тыдня называецца *сёння*».

— Вы згодны з мудрым настаўнікам?

II. Мэтавызначэнне.

— Вось і мы з вамі сёння паспрбуем выканаць усё тое, што запланавалі. Як вы думаеце, над якой тэмай мы будзем працаваць на ўроку?

Настаўнік разам з вучнямі фармулюе тэму.

III. Праверка дамашняга задання.

— І пачнем нашу работу з праверкі дамашняга задання.

С. 63, пр. 100.

Вучні чытаюць сказы з аднароднымі членамі, тлумачуць пастаноўку коскі або яе адсутнасць.

IV. Этап удасканалення каліграфічных навыкаў.

— Запішыце дату, класная работа.

— Калі вы згодны з маім выказваннем пішыце літарку ***Л***, а калі не — ***л***:

- галоўныя члены сказа — гэта дзейнік і выказнік;
- дзейнік адказвае на пытанні *што рабіў?*, *што зрабіў?*, *што будзе рабіць?*;
- у сказе аднародныя члены сказа могуць быць дзейнікамі, выказнікамі і даданымі членамі сказа;
- калі два аднародныя сказы звязаны злучнікам ***і***, то паміж імі ставіцца коска.

— Далей да канца радочка прапішыце чаргуючы літару ***Л, л***.

V. Замацаванне вывучанага матэрыялу.

На дошцы размешчаны схемы па тэме «Знакі прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі». Дзецям прапануецца ўважліва разгледзіць схемы і выправіць памылкі, калі яны ёсць.

Знаёмства са слоўнікавым словам.

— Сёння мы пазнаёмімся з новым слоўнікавым слова — *ледзьве.* Дзе можна дапусціць памылкі пры яго напісанні?

— Запішам гэтае слова ў сшытках. На які склад падае націск? Колькі складоў у гэтым слове? Як гэтае слова перакладаецца на рускую мову? *(Едва.)*

— Прыдумайце сказ са словам *ледзьве.*

— Запішам сказ, падкрэслім галоўныя члены сказа.

— Разгледзьце малюнак. Прыдумайце сказ з аднароднымі членамі па дадзеным малюнку: 1) Паштальён Печкін развозіць газеты, часопісы і лісты. 2) Добры і вясёлы паштальён Печкін развозіць пошту.

— Запішам гэты сказ.

— На ўроку мы дапаможам Печкіну размеркаваць канверты па паштовым скрыням.

На дошцы дзве паштовыя скрыні са словамі *так* і *не*, канверты са сцвярджэннямі:

1 — аднароднымі могуць быць дзейнікі, выказнікі і даданыя члены сказа;

2 — аднародныя члены сказанза звязаны толькі інтанацыяй пералічэння;

3 — паміж аднароднымі членамі сказа ставіцца коска, калі яны звязаны інтанацыяй пералічэння, злучнікамі ***а, але*** і ***і,*** які паўтараецца;

4 — аднародныя члены сказа адказваюць на адно і тое ж пытанне, але звязаны па сэнсе з рознымі словамі;

5 — калі два аднародныя члены сказа звязаны злучнікам ***і***, то паміж імі ставіцца коска;

6 — у сказе ***Днём Маша чытала, малявала і пісала*** няма аднародных членаў сказа.

VI. Работа з падручнікам.

С. 64, пр. 101.

— Нам патрэбна ў кожнай групе сказаў з аднароднымі членамі знайсці лішні, выпісаць яго і растлумачыць свой выбар

— Чытаем першую групу сказаў. Які сказ лішні? Чаму? *(Другі сказ лішні, таму што ў ім аднародныя члены сказа звязаны злучнікам* ***але****, паміж імі ставіцца коска.)*

— Запішам яго на дошцы.

— Выбіраем адзін канверт. Чытаем сцвярджэнне. У якую скрыню пакладзем яго? Чаму?

— Чытаем другую групу сказаў. Які сказ лішні і чаму? *(Другі сказ, таму што аднародныя члены звязаны злучнікам* ***і****, які паўтараецца, а ў першым і трэцім сказах аднародныя члены звязаны толькі інтанацыяй пералічэння.)*

— Запішам сказ на дошцы.

— Дапамагаем паштальёну размеркаваць канверт. Чытаем сцвярджэнне. У якую скрыню яго адправім і чаму?

— Чытае трэцюю групу сказаў. Знаходзім лішні сказ. *(Лішні трэці сказ. У ім аднародныя члены звязаны толькі інтанцыяй пералічэння, у першым — злучнікам* ***і****, які паўтараецца, у другім — злучнікам* ***але****.)*

Фізкультхвілінка (музычная).

Работа на картках.

Двум вучням даюцца індывідуальныя карткі з заданнямі (*дадатак*).

С. 64, пр. 102.

— Прачытайце заданне да практыкавання 102. Зачытайце словы для даведкі. Чытаем сказ. Якое выдзеленае слова? Якія словы замест яго выкарыстаем? Запішам сказ. Якое слова выдзелена ў другім сказе? Як зменім

гэты сказ? Запішам яго. Якія словы для даведак выкарыстаем для трэцяга сказа? Запішам сказ.

Пасля таго як вучань запісаў сказ ля дошкі, выбірае канверт, чытае сцвярджэнне і адпраўляе яго ў патрэбную скрыню.

Самастойная работа па падручніку.

С. 65, пр. 103.

— Прачытайце і адгадайце загадку. Ці ёсць у ёй аднародныя члены сказа, назавіце іх. Самастойна спішыце загадку, растаўце патрэбныя знакі прыпынку.

VIII. Вынік урока.

— Над якой тэмай працавалі? Што такое аднародныя члены сказа? Як звязаны паміж сабой аднародныя члены сказа? Калі паміж аднароднымі членамі сказа коска не ставіцца? Якім членам сказа яны могуць быць?

IX. Рэфлексія.

— «Чароўны куб». Прадоўжы сказ, які выпаў для цябе.

Па два вучні з рада кідаюць куб і працягваюць сказ:

1. Сёння на ўроку мне спадабалася…
2. Я даведаўся, што…
3. За працу на ўроку я хачу пахваліць…
4. Я не зразумеў…
5. На ўроку я працаваў…
6. Менш за ўсіх на ўроку працаваў…

X. Дамашняе заданне.

— Дома вам патрэбна выканаць пр. 105 на с. 65. Неабходна вызначыць межы сказаў, запісаць тэкст, правільна афармляючы сказы на пісьме.

Дадатак

Варыянт 1

1. Падкрэслі аднародныя члены сказа.

Крамяныя баравікі, ружовыя сыраежкі хаваюцца ў траве.

2. Дапоўні сказ аднароднымі членамі сказа.

У нашых лясах жывуць____

3. Пастаў, дзе трэба, коскі.

Вавёрка села на галінку некалькі разоў цокнула.

4. З дадзеных слоў і словазлучэнняў складзі і запішы сказы з аднароднымі членамі.

Асеннія апенькі, на, узбіліся, на, пні, узлескі, дрэў, ствалы.

Варыянт 2

1. Падкрэслі аднародныя члены сказа.

Махнаты чмель лятае, салодкі сок збірае.

2. Дапоўні сказ аднароднымі членамі сказа.

Дзеці збіралі ў лесе___________________________

3. Пастаў, дзе трэба, коскі.

На беразе ракі пахне свежасцю травой.

4. З дадзеных слоў і словазлучэнняў складзі і запішы сказы з аднароднымі членамі.

Узлесках, чырвонагаловыя, растуць, падасінавікі, духмяныя рыжыкі, на.